CENTRALNA KOMISJA EGZAMINACYJNA

Arkusz zawiera informacje prawnie chronione do momentu rozpoczęcia egzaminu.

WYPEŁNIA ZDAJĄCY

KOD

PESEL

Miejsce na naklejkę.
Sprawdź, czy kod na naklejce to **M-100**.
Jeżeli tak – przyklej naklejkę.
Jeżeli nie – zgłoś to nauczycielowi.

Egzamin maturalny *Formuła 2023*

JĘZYK BIAŁORUSKI

Poziom rozszerzony

TEST DIAGNOSTYCZNY

Symbol arkusza
MMBB-R0-**100**-2412

DATA: **9 grudnia 2024 r.**

GODZINA ROZPOCZĘCIA: **14:00**

CZAS TRWANIA: **210 minut**

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: **35**

WYPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

Uprawnienia zdającego do:

☐ dostosowania zasad oceniania.

Przed rozpoczęciem pracy z arkuszem egzaminacyjnym

1. Sprawdź, czy nauczyciel przekazał Ci **właściwy arkusz egzaminacyjny**, tj. arkusz we **właściwej formule,** z **właściwego przedmiotu** na **właściwym poziomie**.
2. Jeżeli przekazano Ci **niewłaściwy** arkusz – natychmiast zgłoś to nauczycielowi. Nie rozrywaj banderol.
3. Jeżeli przekazano Ci **właściwy** arkusz – rozerwij banderole po otrzymaniu takiego polecenia od nauczyciela. Zapoznaj się z instrukcją na stronie 2.

Układ graficzny
© CKE 2022

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny zawiera 14 stron.
   Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
9. Możesz korzystać ze słownika języka białoruskiego.

Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2024/2025

Poziom podstawowy
Францыск Скарына, *Прадмова да ўсёй Біблії*;
Канстанцін Вераніцын, *Тарас на Парнасе*;
Кастусь Каліноўскі, *Пісьмы з-пад шыбеніцы; Мужыцкая праўда № 1*;
Вінцэнт Дунін-Марцінкевіч, *Пінская шляхта*;
Францішак Багушэвіч, *Прадмова да Дудкі беларускай; Калыханка, выбраныя вершы*;
Змітрок Бядуля, *На каляды к сыну; Пяць лыжак заціркі*;
Цётка, *Шануйце роднае слова*;
Максім Багдановіч, *Апокрыф; Хто мы такія; Санет*, выбраныя вершы;
Максім Гарэцкі, *Рускі; Стары прафесар*;
Янка Купала, *Курган; Незалежнасць, Явар і каліна, Спадчына*, выбраныя вершы;
Якуб Колас, *Новая зямля, Што яны страцілі*;
Кузьма Чорны, *Макаркавых Волька*;
Наталля Арсеннева, *Малітва*, выбраныя вершы;
Ларыса Геніюш, *Маці мая сялянская*, выбраныя вершы;
Янка Брыль, *Галя, Маці*;
Ян Скрыган, *Слепата*;
Іван Шамякін, *Дзеці настаўніцы*;
Іван Мележ, *Людзі на балоце* (фрагмент *Сватаўство*);
Барыс Сачанка, *Чаравікі-туфелькі, Дарога праз лес*;
Уладзімір Караткевіч, *Зямля пад белымі крыламі* (фрагмент раздзела *Зялёны шум*, фрагмент *Людзі зямлі беларускай*), *Дзікае паляванне караля Стаха* (фрагмент *Расказ легенды пра караля Стаха*); *На Беларусі Бог жыве*, выбраныя вершы;
Ніл Гілевіч, *Каб людзьмі між людзей пачувацца*;
Сакрат Яновіч, *Гасцінец, Прыгожай, Бацькаў гнеў, Вёха – багіня ганьбы*;
Яўгенія Янішчыц, *Ты пакліч мяне. Пазаві*..., выбраныя вершы;
Аляксей Дудараў, *Вечар* (фрагменты з дзеі першай);
Васіль Быкаў, *Аблава*, *Калі хочацца жыць*;
Алесь Барскі, *Беластоцкі край; Я сын зямлі беластоцкай..., Селянін, як тварэц...*, выбраныя вершы;
Святлана Алексіевіч, *Чарнобыльская малітва* (фрагмент *Самотны чалавечы голас*);
Барыс Пятровіч, *Спачатку была цемра* (фрагмент 1 раздзела часткі другой).

Poziom rozszerzony
Максім Багдановіч*, За сто лет;*
Максім Гарэцкі*, Фантазія;*
Якуб Колас*, У палескай глушы (*фрагмент *XVI часткі);*
Янка Купала*, Тутэйшыя;*
Рыгор Барадулін*, Жыццё і паэзія;*
Сакрат Яновіч*, Пад знакам Арла й Пагоні (*фрагмент *30. Эліты);*
Ларыса Геніюш*, Споведзь;*
Надзея Артымовіч*, Ёсць тое...,* выбраныя вершы;
Алесь Разанаў*, Sumus ne simus,* выбраныя вершы;
Вольга Рымша*, Рэквіем;*
Уладзімір Арлоў*, Незалежнасць – гэта...;*
Барыс Пятровіч*, Трызненні (*фрагмент *Шчасце быць – 1).*

Выберы адну з прыведзеных ніжэй тэм і напішы сачыненне.

- Твая праца павінна складацца не менш чым з **350 слоў**.
- Нумар выбранай тэмы ўпішы ў рамку.
- Запішы сачыненне ў адпаведным месцы. Не пішы на палях.
- Сачыненне напішы па-беларуску.

Тэма 1. (0–35)
Паэтычныя вобразы вёскі. Паразважай над тэмай на падставе параўнаўчай інтэрпрэтацыі вершаў Яўгеніі Янішчыц і Уладзіміра Караткевіча.

Яўгенія Янішчыц
Прыедзь у край мой ціхі…

Прыедзь у край мой ціхі,
Тут продкаў галасы,
Тут белыя буслiхі
І мудрыя лясы.

Хапае на Палессі
І сонца, і вады.
І што ні двор – то песня,
Што вёска – то сады.

Па травах светла-шызых
Мы пройдзем ля ракі,
Дзе, мыючы бялізну,
Вядуць сваё жанкі.

І будзе песня спета
Пра шчасце і бяду,
І будзе падаць лета
Ў гуллівую ваду.

Прыедзь у край мой ціхі,
Тут продкаў галасы.
Тут белыя буслiхі
І мудрыя лясы.

https://knihi.com

Уладзімір Караткевіч
О мой цудоўны край…

О мой цудоўны край,
Мой заснежаны рай...
Ціхі званочкаў смех,
Снег у лесе начным,
Смех у садзе пустым,
Коней спакойны бег.
Штосьці часцей і часцей

Сню я, што шэрань цвіце,
Падае з чорных сукоў,
Што з табою ўдваіх
Еду між дрэваў начных
Госцем да сваякоў.
Плечы твае абняў.
Роўная рысь каня.
Лес радзейшым стае.
Шэрань заткала бары,
Скроні мае серабрыць,
Беліць вейкі твае.
Бачу сялібу ў садах,
Бачу загурблены дах,
Нізкі, натоплены дом.
Хутка між яблынь густых
Будзеш смяяцца і ты.
Бачыш? Страчаюць з агнём.
Вязкі цыбулі вісяць.
Скварыцца каўбаса,
Водар смалы, сасны.
Дроваў адталы дух.
Печка.
Калматы кажух.
Сны.

https://knihi.com

Тэма 2. (0–35)
Беларуская літаратура пра ўніверсальныя каштоўнасці. Паразважай над тэмай, абапіраючыся на прыведзеныя фрагменты артыкула Івана Навуменкі і два выбраныя творы беларускай літаратуры.

Іван Навуменка
Энцыклапедыя сялянскага жыцця

Паэма *Новая зямля* – адзін з выдатнейшых твораў беларускай літаратуры – пісалася на працягу дванаццаці гадоў. Яна была задумана ў Мінскім астрозе як вершаваная аповесць аб жыцці і клопатах лесніковай сям'і, некаторыя раздзелы былі тады ж напісаны [...].

Турэмныя раздзелы сведчаць, што пісьменнік задумаў шырокі твор аб жыцці простага чалавека, звычайнага лесніка, маючы на мэце ўзвялічыць, апаэтызаваць свайго героя, паказаць яго ва ўсіх умовах, праявах жыццядзейнасці, у тыповых абставінах яго бытавання. [...] Пісьменнік браўся за жыццёвы матэрыял, які ведаў дасканала, глыбока, які адстаяўся ў яго свядомасці дзякуючы дыстанцыі ў часе (падзеі, апісаныя ў пачатковых раздзелах, адносяцца да 90-х гадоў мінулага стагоддзя), з уражанняў мастака адсеялася ўсё другараднае, неістотнае. [...]

Ёсць усе падставы гаварыць, што паэма *Новая зямля* – заканамерны крок у творчасці Коласа. [...] У паэме той жа герой, з якім мы знаёмы па лірыцы і прозе, –

селянін-бядняк. Толькі тут яго фігура намалявана ва ўсёй псіхалагічнай паўнаце. Пісьменнік паказаў у *Новай зямлі* беларускага селяніна ў поўны рост, намаляваў усё яго жыццё з буднямі і святамі, радасцямі і нягодамі, паказаў сілу і слабасць свайго героя. [...]

Спакваля, пaступова разгортваецца дзеянне ў *Новай зямлі*. Цячэ яно рачулкай паўсядзённасці, працы, бытавых клопатаў, займаючы не надта вялікія абсягі ў прасторы і часе, засяроджваючы ўвагу чытача на звычайнасці, тыповасці абставін сялянскага жыцця. [...] *Новая зямля* – кніга сялянскага, народнага жыцця. Інтанацыйна-настраёвы ключ паэт знайшоў з першых радкоў […].

Міхал і Антось – героі *Новай зямлі* – вобразы, якіх да Коласа яшчэ не ведала беларуская літаратура. Селянін, намаляваны беларускім паэтам, паўстае ва ўсёй сваёй духоўнай велічы і прыгажосці, ён не раб, не „забіты канчаткова”, паводле выказвання Дабралюбава, а чалавек, у душы якога жывуць усе „прыгоствы свету” (Купала), усе найвялікшыя маральныя дабрачыннасці.

Міхал, „як толькі ажаніўся, тады ж ад бацькі аддзяліўся”, бо не было з чаго жыць, не было зямлі, „стала цесна”. [...] Герой Коласавай паэмы – чалавек, насільна вырваны з тыповага для яго сялянскага асяроддзя, выгнаннік. У пошуках кавалка хлеба ён „разоў са два хадзіў у прусы”, г. зн. ганяў плыты па Нёмане, і зрэшты „пайшоў на службу таўкануцца, бо дома недзе развярнуцца”, гаворыцца пра Міхала. […]

У Міхале абудзіўся чалавечы гонар, пачуццё ўласнай годнасці. Ён ужо не можа, не мае сілы служыць за кавалак хлеба, зносячы штодзённую абразу, лаянку, кпіны. Ён не раб, а свабодны чалавек, і гэта самае галоўнае для разумення намаляванага Коласам характару. Зрэшты, калі ўдумацца, пасада лесніка давала дастаткова матэрыяльных сродкаў, каб Міхал мог пракарміць вялікую сям’ю, не ведаючы асаблівай беднасці. Але ў тым і справа, што гаворка ў паэме ідзе не толькі аб хлебе надзённым, але і аб катэгорыях духоўных, такіх, у прыватнасці, як пачуццё свабоды, незалежнасці, якой усім сэрцам прагне герой. […]

Чалавек, у якога ўзнікаюць такія думкі, нараджаюцца такія пачуцці, – ужо не раб. Гатоўнасць да пратэсту, нязгода са сваім сацыяльным становішчам – пастаянны настрой Міхала. […]

Многа разоў, літаральна ў дзясятках варыяцый, паэт падкрэслівае думку, што пачуццё асобы, уласнай годнасці ў простым чалавеку абудзілася, што, нават атрымліваючы за сваю працу „скарынку хлеба” з панскіх рук, чалавек гэты болей не можа, не мае сіл цярпець ранейшы здзек і абразу [...].

З якой з’едлівай іроніяй напісана сцэна ў раздзеле *Сесія,* дзе аб’ездчык, празваны „Памдзеем”, паводзіць сябе перад ляснічым прыніжана, па-рабску, забыўшыся пра свой чалавечы гонар. І як бліскуча ў той жа сцэне намаляваны „Рачок”, ляснічы, што адчувае сябе „звышчалавекам” […].

Міхал прагна, з тытанічнай настойлівасцю, цярпеннем шукае вызвалення з-пад панскай улады. […] Трагедыя Міхала – трагедыя ўсяго беларускага сялянства.

https:// knihi.com

WYPRACOWANIE

na temat nr

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla egzaminatora		Miejsce dla egzaminatora

Tabele wypełnia egzaminator!

				*Jeżeli **0 pkt** – wskaż powód.*		
1.	**Spełnienie formalnych warunków polecenia**	**0**	**1**	*Brak lektury obowiązkowej.*	*Nie dotyczy problemu.*	*Nie jest wypowiedzią argumentacyjną.*

											Liczba błędów rzeczowych	***OGÓŁEM KLiK***
2.	**Kompetencje literackie i kulturowe**	0	1	2	3	4	5	6	7	8		
		9	10	11	12	13	14	15	16			

3a	**Struktura wypowiedzi**	**0**	**1**	**2**	**3**
		G	F E	C D	B

		Liczba błędów w spójności				
3b	**Spójność wypowiedzi**		**0**	**1**	**2**	**3**

3c	**Styl wypowiedzi**	**0**	**1**

		Liczba błędów językowych								
4a	**Zakres i poprawność środków językowych**		**0**	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
			3H 3G 3F 2H 2G 1H	3E 2F 1G	3D 2E 1F	3C 2D 1E	3B 2C 1D	3A 2B 1C	2A	1B

		Liczba błędów ortograficznych			
4b	**Poprawność ortograficzna**		**0**	**1**	**2**

		Liczba błędów interpunkcyjnych			
4c	**Poprawność interpunkcyjna**		**0**	**1**	**2**

Łączna liczba punktów: ……………………

BRUDNOPIS ***(nie podlega ocenie)***

JĘZYK BIAŁORUSKI

Poziom rozszerzony

Formuła 2023

JĘZYK BIAŁORUSKI
Poziom rozszerzony
Formuła 2023
JĘZYK BIAŁORUSKI
Poziom rozszerzony
Formuła 2023